

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 10, 2014 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 657.2

*В. В. Кузьома,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
Миколаївський національний аграрний університет*

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В. В. Кузьома

ФОРМИРОВАНИЕ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

V. V. Kuzoma

THE FORMATION OF ACCOUNTING POLICY IN THE CURRENT ECONOMIC CONDITIONS

Розглянуто питання щодо формування облікової політики в сучасних умовах господарювання як елемента організації бухгалтерського обліку. Визначено необхідність формування облікової політики на підприємстві та показано її вплив на його фінансові показники. Зроблено аналіз існуючих підходів до визначення сутності «облікова політика» та наведено власне бачення цього поняття. Розглянуто фактори, які необхідно враховувати під час розроблення облікової політики. Для прийняття ефективних управлінських рішень запропоновано рекомендації щодо формування облікової політики з урахуванням вимог сучасного господарювання з метою оподаткування та бухгалтерського обліку.

Rассмотрены вопросы формирования учетной политики в современных условиях хозяйствования как элемента организации бухгалтерского учета. Определена необходимость формирования учетной политики на предприятии и показано ее влияние на его финансовые показатели. Сделан анализ существующих подходов к определению сущности «учетная политика» и дано собственное видение этого понятия. Рассмотрены факторы, которые необходимо учитывать при разработке учетной политики. Для принятия эффективных управленческих решений предложены рекомендации по формированию учетной политики с учетом требований современного хозяйствования в целях налогообложения и бухгалтерского учета.

Consider the formation of accounting policy in the current economic conditions as part of accounting. The necessity of forming the company's accounting policies and shows its impact on its financial performance. The analysis of existing approaches to defining the essence of "accounting policies" and given their own vision of the concept. The factors that must be considered when developing accounting policies. In order to make effective management decisions proposed recommendations for the development of accounting policies to meet the requirements of modern management to accounting and taxation.

Ключові слова: облікова політика, бухгалтерський облік, підприємство, ефективність, формування облікової політики.

Keywords: accounting policies, accounting, enterprise, efficiency, formation of accounting policies.

Ключевые слова: учетная политика, бухгалтерский учет, предприятие, эффективность, формирование учетной политики.

Діяльність багатьох сучасних підприємств пов'язана з новаторством, пошуком незайнятих ніш на ринку, орієнтацією на ефективність роботи та якість, нестандартністю підходів до справи і ризику, інформованості щодо дії зовнішніх і внутрішніх факторів на бізнес, постійним спостереженням за конкурентами та іншими факторами. У таких умовах необхідною стає розроблення моделі обліку, яка забезпечує інформацію про діяльність підприємства не лише для зовнішніх користувачів, а й передусім для внутрішнього менеджменту. З цією метою на підприємстві необхідно розробити облікову політику.

У сучасному розумінні облікова політика максимально повно розкриває всі наявні особливості бухгалтерського обліку в конкретному періоді діяльності підприємства. Правильно сформована облікова політика забезпечує ефективність облікового процесу організації та мінімізує матеріальні, трудові та часові витрати під час вирішення виникаючих питань.

Облікова політика підприємства істотно впливає на величини показників собівартості продукції, податків на прибуток, додану вартість, майно, самого прибутку, а також на загальні показники фінансового стану. Без аналізу облікової політики порівнювати показники діяльності організації в різні періоди не можливо.

Питанням щодо формування облікової політики приділено увагу у працях вітчизняних дослідників, а саме: С. Голова, В. Леня, В. Гливенко, Ф. Бутинця, П. Безруких, В. Швеця, М. Пушкаря, С. Свірко та ін. Однак, незважаючи на значні досягнення в теорії та практиці з питань формування облікової політики, низький рівень фінансової стабільності та ефективності господарювання і конкурентоспроможності вітчизняних підприємств свідчать про її нерозв'язаність. Через постійні зміни зовнішніх чинників, виникає необхідність удосконалення облікової політики підприємства з урахуванням вимог сучасного господарювання.

Метою роботи є узагальнення сутності облікової політики та розроблення рекомендацій щодо формування ефективної облікової політики в сучасних умовах господарювання з метою оподаткування та бухгалтерського обліку. Необхідність формування облікової політики для кожного підприємства регламентується на законодавчому рівні. Підприємство, виходячи зі специфіки своєї діяльності, має право вибирати ті варіанти обліку, які забезпечать найбільш повну реалізацію функцій управління і ефективне функціонування менеджменту.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності. Основною її метою є забезпечення одержання достовірної інформації про результати фінансово-господарської діяльності, необхідної для користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних управлінських рішень [1]. Тобто під обліковою політикою варто розуміти сукупність способів ведення бухгалтерського обліку, прийняту підприємством - первинного спостереження, вартісного виміру,

поточного групування та узагальнення фактів господарської діяльності.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» наводить ідентичне визначення цієї категорії [2].

Нормативно-правове регулювання облікової політики визначено також П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» [3] та наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» [4].

Розглянемо, як визначають поняття облікової політики на міжнародному рівні. Згідно з МСБО (IAS) 8 «Облікові політики (п.5), зміни в облікових оцінках та помилки», «облікові політики – це конкретні принципи, основи, домовленості, правила і практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів» [5].

Порівняно з національним стандартом, у МСБО 8 йдеться про облікову політику в множенні. Згідно з міжнародними стандартами, облікова політика підприємства складається з окремих облікових політик щодо кожного об'єкта обліку. Необхідно зазначити, що єдиної думки щодо визначення поняття та сутності облікової політики підприємства серед науковців не має. Існує декілька підходів до трактування цього поняття.

Відповідно до першого підходу, вчені-економісти визначають облікову політику як за національними стандартами, тобто як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Зокрема, С. Свірко під обліковою політикою розуміє сукупність облікових принципів, методів, процедур та заходів для забезпечення якісного, безперервного проходження інформації від етапу первинного спостереження до узагальнюючого - складання фінансової звітності [6]. С. Голов та В. Лень, як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання фінансової звітності [7,8]. Однак, необхідно зазначити, що сутність поняття облікової політики не має обмежуватись лише складанням і поданням фінансової звітності, адже звітність може бути достовірною лише за умови правильної організації та ведення бухгалтерського обліку.

Інша група науковців вважають, що облікова політика - це сукупність способів ведення бухгалтерського обліку. Так, Ф. Бутинець під обліковою політикою розуміє систему способів і прийомів організації та ведення обліку на конкретному підприємстві, що закріплена відповідним внутрішнім нормативним актом на визначений термін [9]. П.Безруких, надає визначення облікової політики як вибір підприємством конкретних методик, форм, техніки ведення і організації бухгалтерського обліку, виходячи з встановлених правил і особливостей діяльності (організаційних, технологічних, чисельності і кваліфікації облікових кадрів, рівня технічного оснащення бухгалтерії) [10]. В.Швець вважає, що облікова політика - це сукупність конкретних методів і способів організації та форм бухгалтерського обліку, прийнятих підприємством на підставі загальних правил і особливостей господарської діяльності [11].

Третя група авторів розглядають облікову політику у взаємозв'язку з управлінням. Так, О. Пальчук визначає облікову політику як цілеспрямовану діяльність людей з управління бухгалтерським обліком для досягнення поставленої мети [12], а Н. Сахчинська вважає облікову політику вагомим інструментом в управлінні комерційною організацією [13]. Виходячи з вказаного, бухгалтерський облік - це інформаційна система для управління, а облікова політика є одним з елементів системи бухгалтерського обліку.

Узагальнюючи різні підходи до формування облікової політики, можна навести таке визначення цього поняття: облікова політика - це механізм управління обліковим процесом і складання фінансової звітності шляхом вибору та розробки відповідних принципів, методів і процедур, прийнятих підприємством на підставі загальних правил і особливостей його господарської діяльності з метою інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень.

Необхідність формування облікової політики пов'язана з переорієнтацією обліку на надання своєчасної, достовірної, повної та неупередженої інформації про діяльність підприємства зовнішнім і внутрішнім користувачам. Формування облікової політики є важливим і непротиставним завданням, оскільки впливає на фінансові результати й ефективність діяльності підприємства.

Під час розроблення облікової політики потрібно враховувати наступні фактори: сферу і вид діяльності організації; організаційно-правову форму суб'єкта економіки; структуру управління; масштаб підприємницької діяльності; специфіку об'єктів обліку; рівень інформаційної системи; кваліфікацію бухгалтерських кадрів (знання і компетентність співробітників бухгалтерії); фінансову стратегію організації (застосування методів амортизації, прагнення до зменшення податку на прибуток та податку на майно організації, вибір методів оцінювання матеріально-виробничих засобів і ін.).

Аналіз цих факторів дає змогу вибрати з можливих варіантів облікової політики її оптимальний варіант і знизити бухгалтерські ризики економічного суб'єкта. Грамотно розроблена облікова політика дає змогу визначити оптимальні методи обліку та оцінки активів із зобов'язаннями. Під час формування облікової політики варто закладати основи податкового планування, формулювати обов'язкові елементи облікової політики з метою оподаткування.

Основними цілями, що досягаються розробкою і наступним затвердженням чітко складеної облікової політики, є закріплення правил і основних методик ведення бухгалтерської та податкової звітностей, а заодно і регулювання організаційних моментів бухгалтерського обліку. Таким чином, розроблення облікової політики покликана уніфікувати всі форми і методи звітності, існуючі на підприємстві, максимально ефективно організувати між структурними елементами підприємства документообіг. Зрештою облікова політика буде не тільки полегшувати і спрощувати роботу з обліку і підвищувати ефективність документообігу, але також економити трудові витрати підприємства і його матеріальні ресурси.

Отже, для досягнення оптимальної та ефективної облікової політики необхідно враховувати фактори, які мають вплив на її розробку. Формування облікової політики повинно бути орієнтовано на прийняття управлінських рішень щодо розподілу та ефективного використання наявних ресурсів і отримання фінансових результатів. Як результат, грамотно розроблена облікова політика підприємства дає змогу вибрати ефективну схему для ведення бухгалтерського та податкового обліку, знижувати фінансові і податкові ризики, оптимізувати схему оподаткування, що, в підсумку, забезпечить належну ефективність прийнятих економічних рішень і господарської діяльності підприємства.

Перспектива подальших досліджень у цьому напрямі полягає у визначенні складових облікової політики, а саме: її суб'єктів, аспектів, об'єктів та елементів. Організаційний аспект облікової політики сприяє раціональній організації облікового процесу на підприємстві.

Список використаних джерел.

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р., № 996-ХІУ зі змінами та доповненнями / Законодавство України: сайт. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" / Законодавство України : сайт. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
3. П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах" / Законодавство України : сайт. [Електронний ресурс]. - Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99>.
4. Наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 635 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України" / Ліга Закон : сайт. [Електронний ресурс]. - Доступний з http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MF13052.html.
5. МСБО (IAS) 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки" / Каталог підприємств України : сайт. [Електронний ресурс]. - Доступний з <http://rada.com.ua/rus/ifrs/u8/>.
6. Свірко С.В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах : навч. посібн. / С.В. Свірко. - К. : Вид-во КНЕУ, 2003. - 380 с.
7. Голов С. Бухгалтерський облік за Міжнародними стандартами / С. Голов, В. Костючен-ко. - К. : Вид-во "Еконтінг", 2000. - 376 с.
8. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика : навч. посібн. / В.С. Лень, В.В. Гливенко. - К. : Центр навч. літ-ри. - 2008. - 608 с.
9. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник [для студ. ВНЗ] / Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.Л. Томашевська / за ред. Ф.Ф. Бутинець. - Житомир : Вид-во "Рута", 2006. - 528 с.
10. Безруких П.С. Бухгалтерский учет : учебник / П.С. Безруких. - М. : Изд-во "Выш. шк.", 1999. - 563 с.
11. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В.Г. Швець. - К. : Вид-во "Знання", 2004. - 447 с.
12. Пальчук О.В. Облікова політика як інструмент управління обліком / О.В. Пальчук // Наукові праці Кіровоградського національно-технічного університету. - Сер.: Економічні науки. - 2005. - Вип. 7, ч. I. - 512 с. - С. 213-221.
13. Сахчинская Н.С. Учетная политика коммерческих организаций: методология формирования и механизм реализации : автореф. дисс. на соискание учен. степени д-ра экон. наук: спец. 08.00.12 - Бухгалтерский учет, статистика / Н.С. Сахчинская. - Тольятти, 2011. - 39 с.

References.

1. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (Accessed 12 Sept 2014).

2. Ministry of Finance Ukraine (2013), "National provision (Standard) of Accounting 1 "General Requirements for Financial Reporting", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (Accessed 12 Sept 2014).
3. Ministry of Finance Ukraine (1999), "Regulations (Standard) of Accounting", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99> (Accessed 12 Sept 2014).
4. Ministry of Finance Ukraine (2013), Order "On approval of guidelines for the company's accounting policies and amendments to certain orders of the Ministry of Finance of Ukraine ", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF13052.html (Accessed 12 Sept 2014).
5. IAS (2015), "Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors", available at: <http://rada.com.ua/rus/ifrs/u8/> (Accessed 12 Sept 2014).
6. Svirko, S.V. (2003), *Orhanizatsiia bukhhaltern'koho obliku v biudzhetykh ustanovakh* [Organization of accounting in budgetary institutions], Vyd-vo KNEU, Kyiv, Ukraine.
7. Holov, S. and Kostiuhen-ko, V. (2000), *Bukhhalters'kyj oblik za Mizhnarodnymy standartamy* [Accounting for IFRS], Vyd-vo "Ekauntinh", Kyiv, Ukraine.
8. Len', V.S. and Hlyvenko, V.V. (2008), *Bukhhalters'kyj oblik v Ukraini: osnovy ta praktyka* [Accounting in Ukraine: Fundamentals and Practice], Tsentr navch. lit-ry, Kyiv, Ukraine.
9. Butynets', F.F. Vojnalovych, O.P. and Tomashevs'ka, I.L. (2006), *Orhanizatsiia bukhhaltern'koho obliku* [Organization of accounting], Vyd-vo "Ruta", Zhytomyr, Ukraine.
10. Bezrukykh, P.S. (1999), *Bukhhalterskyj uchet : uchebnyk* [Accounting: Tutorial], Yzd-vo "Vyssh. shk.", Moscow, Russia.
11. Shvets', V.H. (2004), *Teoriia bukhhaltern'koho obliku* [Theory of Accounting], Vyd-vo "Znannia", Kyiv, Ukraine.
12. Pal'chuk, O.V. (2005), "The accounting policies as a tool for management accounting", *Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'no-tekhnichnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*, vol. 7, no. I, pp. 213-221.
13. Sakhchynskaia, N.S. (2011), "The accounting policies of commercial organizations: the methodology of the formation and implementation mechanism", Ph.D. Thesis, Economy, Tol'iatty, Russia.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"